

10. Орлова, В. В. Глобальные телесети новостей на информационном рынке / В. В. Орлова. – М. : РИП-холдинг, 2003. – 168 с.
11. Познин, В. Ф. От пиктограммы до Интернета: учеб. пособие / В. Ф. Познин. – СПб. : СПбГУ, 2001 – 115 с.
12. Почепцов, Г. Г. Теория коммуникаций / Г. Г. Почепцов. – М. : Рефл-бук Ваклер, 2006. – 656 с.
13. Чикунов, И. М. Электронные издания: определение, классификация. [Электронный ресурс] / И. М. Чикунов. – Режим доступа: <http://www.philippovich.ru/Libraru/Books/ITS/wwwbook/ist4b/ist4/chikunov.htm>.
14. <http://korrespondent.net/> – Корреспондент.net.

УДК 007 : 304 : 659.3

О. В. Гудошник, Е. О. Безпала

КІНОРЕЦЕНЗІЯ У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЗМК США: ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЗМІНИ ЖАНРУ

Досліджені функціональні зміни жанру кінорецензії в спеціалізованих ЗМК Сполучених Штатів Америки.

Ключові слова: кінокритика, кінорецензія, спеціалізовані видання, функціональні зміни.

Исследованы функциональные изменения жанра кинорецензии в специализированных СМК Соединенных Штатов Америки.

Ключевые слова: кинокритика, кинорецензия, специализированные издания, функциональные изменения.

The article is dedicated to the research the of the functional changes of the film review genre in the trade publications of the United States of America.

Key words: film criticism, film review, film critics periodicals, functional changes.

Рецензування кінофільмів як складова частина роботи кінокритика має великий вплив на вибір глядачів, а опосередковано – на прибутковість того чи іншого продукту кіноіндустрії. Якщо у ХХ ст. кінематограф був одним з основних видів мистецтва, то сьогодні це потужна індустрія, капіталомісткий бізнес. Зміни умов існування кінематографа й сучасної кінокритики актуалізують дослідження функціональних трансформацій кінорецензії як публіцистичного жанру. Кінокритиці та кінорецензії як жанру журналістики присвячені роботи таких вітчизняних та зарубіжних дослідників, як М. П. Власов, Б. Ф. Єгоров, Є. Є. Захаров, О.А. Мальчевська, О. А. Тертичний, Ф. Лопейт, Дж. Робертс та ін.

На прикладі спеціалізованої періодики розглянемо жанрово-стильові особливості американських рецензій.

Перші американські кінокритичні видання з'явилися майже одночасно з появою кінематографа у Сполучених Штатах Америки. Вважають, що перша в світі кінорецензія була опублікована на сторінках одного з найстаріших та найавторитетніших американських видань про кіно та шоу-бізнес «Variety» (журнал почав виходити в Нью-Йорку в 1905 р.). Саме це видання, в якому спочатку рецензували фільми як частину водевільних вистав, стало провідним у формуванні кінокритичної традиції [10, с. 21].

Кінокритика – одна з ключових складових кінематографічного мистецтва США. Кожна епоха розвитку американського кінематографа супроводжувалась

появою нових імен, які назавжди залишили слід у професії. «Критики епохи Німого кіно (Френк І. Вудс, Роберт І. Шервуд, Гілберт Селдс) писали про Д. В. Гріффіта, Чарлі Чапліна і Мері Пікфорд, дивовижні довоєнні рецензії Отіса Фергюсона та Сесилії Ейгер досліджували доробки братів Маркс, Френка Капру та Марлен Дітріх, а великі післявоєнні кінокритики Ейджи, Фарбер та Ендрю Сарріс поринали у фільми нуар, роботи Альфреда Хічкока та іноземні фільми» (тут і далі переклад наш. – *авт.*), – пише Джеррі Робертс у книзі «Повна історія американської кінокритики» [10, с. 14–15].

Продовжила ці традиції Полін Кейл, чия полеміка про «авторське кіно» з представником «інтелектуального істеблішменту» Ендрю Саррісом із нью-йоркської газети «Вілладж Войс» стала визначальною в історії американського кіномистецтва [1]. Видатною постаттю у царині кінокритики дослідники вважають Манолу Даргіс, яка завжди зберігає відданість незалежному зарубіжному кіно, перш за все європейському авторському (її топ-10 1999 р. починався з тиради проти критиків, які пишуть про уявну смерть світового кіно). Із великою недовірою авторка ставиться до голлівудських блокбастерів. Розпочавши друкувати рецензії в журналі «Village Voice» у 1987 р., перейшовши у «Los Angeles Times», нині, поряд із А.О. Скоттом, вона є найвпливовішим кінокритиком газети «The New York Times» [6].

Сьогодні у США існує безліч періодичних видань, присвячених кінокритиці. Зазвичай вони поєднують обговорення окремих фільмів, аналіз стильових особливостей та авторських «знахідок» у роботах акторів і режисерів із поглибленим аналізом технічних та виробничих особливостей знімального процесу.

Кінокритичні видання Сполучених Штатів Америки можна класифікувати таким чином:

Періодичні журнали, присвячені кіно та кінематографу: «American Cinematographer», «Cineaste», «Film Comment», «Films of the Golden Age», «Film Threat».

Ці видання, присвячені не стільки кінокритиці, скільки кінематографу в цілому, досить різноманітні за спрямованістю. Так, вони можуть спеціалізуватися на окремих напрямках. Наприклад, журнал «Film Comment» характеризує себе як видання, що аналізує авангардні та арт-хаусні фільми. Кіновидання також може досліджувати лише одну з епох розвитку кіно, наприклад «Films of the Golden Age». Цей журнал, що виходить раз на квартал, присвячений фільмам та кінозіркам періоду 1910–1960-х рр. До того ж журнальні видання, присвячені кіно, мають різну періодичність: як правило, вони виходять раз на тиждень («Film Comment»), рідше – раз на квартал («Films of the Golden Age»).

Оскільки періодичні кіножурнали зазвичай містять інтерв'ю з кінематографістами та режисерами, статті, присвячені історії кіномистецтва, обговоренню новітніх технологій і т. ін., рецензіям тут належить другорядне місце. У рецензіях видань цієї групи активно використовуються методи порівняльного аналізу: якщо фільм знято за книгою, автор порівнює екранного персонажа з книжковим, у біографічній стрічці автор рецензії порівнює новий фільм із йому подібними. У таких випадках критик обов'язково характеризує головних героїв (хто вони, чим займаються, як познайомилися один з одним) та подає зав'язку сюжету:

«Одноіменна героїня [Барбара], яку грає Ніна Хосс, – добре освічений, висококваліфікований лікар, яка була переведена з найвідомішої лікарні Берліна до сільської клініки Східної Німеччини на знак покарання за те, що вона намагалася втекти на Захід» [4].

«Народившись у Пондічеррі, Пі від початку виявляється “маленьким злочинцем”. Зачарований тваринним світом, він намагається потоваришувати з тигром, якого ласкаво називає Ричард Паркер. Політичні потрясіння в Індії змушують родину переїхати до Канади, та подорож відкритим морем перериває буря. Кора-

бель тоне, і Пі залишається в шлюпці на міліні Тихого океану з роздратованим і голодним тигром Ричардом Паркером» [3].

У рецензіях видань такого типу досить часто вказано проблему, ступінь її розкриття й засоби розв'язання у фільмі. Наприкінці автор рецензії може дати оцінку роботі режисера, але цей компонент необов'язковий:

«“Артист” – справжній німий фільм, хоча й грайливо сучасний. Хазанавічус, безумовно, виконав своє домашнє завдання» [8].

Таким чином, рецензія в періодичному кіножурналі має суто інформативний характер: подається опис сюжету, головних героїв, інколи – оцінка режисерської роботи.

Онлайн-видання: «The Moving Arts Film Journal», «Bright Lights Film Journal».

Як правило, це журнали, які розпочинали своє існування як друковані видання. Наприклад, «Bright Lights Film Journal» було засновано ще в 1974 р., а електронна версія з'явилася в 1995-му. «The Moving Arts Film Journal» перейшов на онлайн-версію через два роки після заснування, у 2006 р., і з того часу існує тільки в електронному варіанті. Такі видання розраховані на масову аудиторію, містять розгорнуті матеріали, у тому числі й рецензії. Вони більші за обсягом, ніж рецензії у звичайних кіновиданнях, різняться й структурні особливості подання матеріалу. Працює схема «про що фільм (ідея) – сюжет – проблема». Як правило, рецензії розпочинаються з визначення теми, якій присвячено фільм, або аналізуються особливості жанру:

«Драма про Голокост, «Ромео, Джульєтта і темрява», з'явилася через рік після прем'єрної екранізації п'єси Джорджа Стівенса «“Щоденник” Анни Франк» [11].

Одразу ж автор знайомить читача з головними героями:

«Від початку картини знайомимося з приреченим підлітком Мушет (Надін Нортє). Вона носить просту сукню і потерті вовняні панчохи, маленька стрічка тримає волосся. Розділяють її жалюгідне існування у провінційній Франції невиліковно хвора матір і батько-алкоголік» [12].

Досить часто кінокритик використовує при рецензуванні фільму конструкції типу: «В якомусь сенсі це історія про те, чому...», «Фільм присвячено...» і т.д. У рецензіях цього типу видань автори зазвичай вказують на те, які премії встиг отримати фільм (наприклад, «Переможець першого в світі Старсладенського конкурсу 2003 р...»).

Щоб активізувати інтерес глядачів (а цей аспект обов'язковий для рецензії в масових виданнях та електронних версіях), автори вдаються до класичних схем популяризації, підкреслюють, чому варто дивитися фільм:

«...Звичайна історія, що охоплює лише один день життя жінки, є одним з найкращих сучасних викликів життю за Залізною завісою, що передає спотворюючі наслідки державної системи, як фізичні, так і психологічні» [9].

У даному випадку автор рецензії прагне не стільки привернути увагу глядача до фільму як до результату роботи режисера та акторів (тобто результату людської діяльності), скільки довести самоцінність цього фільму, дати відповідь на питання «Чому варто/не варто дивитися цей фільм?» із психологічної точки зору, тобто описати фільм як творчий продукт. Звідси і сенсаційний характер рецензій.

Кінокритичні видання: «MOVIE – A Journal of Film Criticism», «Films in Review» та «Film Criticism».

Перелічені видання вважаються одними з найстаріших журналів Сполучених Штатів, присвячених кіно та кінокритиці. Переважно читачі такого видання не тільки захоплюються кіномистецтвом, а й розуміються на якісному кіно. Звідси й особливий тип рецензії – це не аналіз головних характеристик фільму і не сентиментальна оцінка розкритих проблем. Це результат ретельної роботи професійного кінокритика.

Рецензії зазвичай починаються з епіграфа:

«Довгі, сирі політичні монологи, і розп'ята спадщина Лінкольна».

«Фінал Содерберга... І гірка пігулка».

Далі визначається тема, якій присвячено фільм, та жанр. Детальному аналізу піддаються проблема, конфлікт, гра акторів, вдалість/невдалість розкриття образів:

«Хоакін Фенікс фантастичний, і він ніколи не позбавляється непривабливого характеру К'юела» [2].

Останній компонент рецензії – це вердикт автора стосовно фільму:

«Режисер відомих художніх фільмів “Секс, брехня і відеокасета”, “Ерін Броківич”, “Трафік” нещодавно сказав, що він знімає капелюха і йде у відставку. Занадто погано, тому що він йде англ. “not with a bang but a whimper” (“не з тріском, але схлипуючи” – цитата з вірша Т. С. Еліота “The Hollow Men”))» [4].

Варто зазначити, що рецензії в кінокритичних виданнях мають невеликий обсяг. Головним героєм рецензії є фільм як результат спільної роботи сценариста, режисера та акторів, сама рецензія має аналітичний характер. Відчувається, що автор рецензії обізнаний із традиціями, історією та теорією кіномистецтва. Об'єктивна думка критика про кіно виражена чітко й аргументовано.

Також можна виокремити журнали «The Hollywood Reporter» та «Variety». Це провідні національні видання, що висвітлюють події в американській кіноіндустрії та шоу-бізнесі відповідно. Незважаючи на дещо різну спеціалізацію, протягом останнього десятиліття обидва видання були найтиражнішими у США.

Схема кінохарактеристик у цих виданнях поєднує елементи масової та аналітичної рецензії. Популярні герої, сенсаційні подробиці сюжету, простота мови ваблять масового читача та потенційного глядача. Прихована іронічність, вдумлива авторська оцінка, ґрунтовність соціокультурного контексту – ознаки якісного продукту:

«У привелі Пітера Джексона до “Володаря Кілець” є майже все, що привертало аудиторію в трилогії: яскраві персонажі й раніше переживають епічні пригоди на тлі вражаючої новозеландської природи. Але свіжих ідей явно недостатньо для дев'ятигодинного продовження трьох частин» [5].

«Бойл [режисер фільму] вкотре демонструє бажання брати непереборні, здавалося б, кінематографічні бар'єри. Вибравшись із фізичного капкана в “127 годинах”, режисер тепер кидає виклик психічним перешкодам. Це спроба розіграти головоломний кримінальний сюжет у межах свідомості однієї окремої людини» [6].

Висновки. Варто зазначити, що в умовах сучасного кіновиробництва кінорецензія як основний жанр кінокритики набуває функціональних змін.

По-перше, кінорецензія традиційно містить обов'язкові складові: визначення жанру фільму, відомості про сценарій, головних акторів, короткий опис зав'язки і подальших подій. Зменшення обсягу текстів призводить до «випадання» структурних елементів кінорецензії, наприклад, аналізу змісту й форми твору або визначення його місця у творчості автора / літературному процесі в цілому.

По-друге, сучасний інформаційний простір вимагає змін у самому жанрі: кінорецензія стає лише інформаційним приводом, аналітична складова звужується. У величезному потоці інформації читача потрібно просто зорієнтувати, створити уявлення про твір, прорекламувати його. Найчастіше для цього звертаються до прямої вказівки «читати – не читати», «дивитися – не дивитися», аналіз підмінюється власною авторською оцінкою.

По-третє, як ми вже зазначали, сьогодні кінематограф – це індустрія, тому виробники фільмів прагнуть, щоб їхня продукція не піддавалася надто суворим оцінкам, бо це впливає на прибуток, а погані відгуки роблять фільм незрозумілим, залишають його в тіні й завдають фінансового збитку. Це приводить до того,

що сьогодні кінобізнес все частіше замовляє «правильну» кінокритику, яка помічає в новому фільмі тільки переваги. Як наслідок кінорецензія набуває рекламних функцій.

Незважаючи на перелічені зміни, жанр кінорецензії в цілому є досить запитаний у сучасній американській публіцистиці й відіграє важливу роль у виконанні нею культуроформуючих функцій.

Бібліографічні посилання

1. **Головской, В.** Как Пентагон снимает кино [Електронний ресурс] / В. Головской. – Режим доступу: <http://www.kinozapiski.ru/ru/article/sendvalues/240>.
2. **Alexander, V.** The Master. Review [Електронний ресурс] / V. Alexander. – Режим доступу: <http://www.filmsinreview.com/2012/09/24/the-master>.
3. **Chan, A.** Review: Life of Pi [Електронний ресурс] / A. Chan. – Режим доступу: <http://www.filmcomment.com/entry/life-of-pi-ang-lee>.
4. **Cramer, B.** Side Effects. Review [Електронний ресурс] / B. Cramer. – Режим доступу: <http://www.filmsinreview.com/2013/02/10/side-effects>.
5. **Debruge, P.** The Hobbit: An Unexpected Journey [Електронний ресурс] / P. Debruge. – Режим доступу: <http://variety.com/2012/film/reviews/the-hobbit-an-unexpected-journey-1117948867>.
6. **Erickson, S.** Interview with Manohla Dargis [Електронний ресурс] / S. Erickson. – Режим доступу: <http://sensesofcinema.com/2002/feature-articles/dargis>.
7. **Fisher, J.** Barbara (Web Exclusive). Review [Електронний ресурс] / J. Fisher. – Режим доступу: <http://www.cineaste.com/articles/embarbaraem-web-exclusive>.
8. **Geist, K. L.** Like Someone In Love. Review [Електронний ресурс] / K. L. Geist. – Режим доступу: <http://www.filmsinreview.com/2013/03/08/like-someone-in-love>.
9. **Ratner, M.** Stunted Lives. Review On 4 Months, 3 Weeks, & 2 Days Megan [Електронний ресурс] / M. Ratner. – Режим доступу: <http://brightlightsfilm.com/59/594months.php>.
10. **Roberts, J.** The Complete History of American Film Criticism [Електронний ресурс] / J. Roberts. – Режим доступу: http://www.amazon.com/Complete-History-American-Film-Criticism/dp/1595800492#reader_1595800492.
11. **Thomas, G.** Bright Sights: Recent DVDs [Електронний ресурс] / G. Thomas. – Режим доступу: <http://brightlightsfilm.com/57/57brightsights.php>.
12. **Thomas, G.** Bright Sights: Recent DVDs. Review [Електронний ресурс] / G. Thomas. – Режим доступу: <http://brightlightsfilm.com/56/56brightsights.php>.

УДК 882 (09)

Е. А. Гусева

РУССКИЙ ОЧЕРК В СИСТЕМЕ МОДЕРНИЗМА

Розглянуто особливості нарисового жанру у творчій спадщині російських модерністів.

Ключові слова: нарис, документалізм, достовірність, модернізм, символізм.

Рассмотрены особенности очеркового жанра в творческом наследии русских модернистов.

Ключевые слова: очерк, документализм, достоверность, модернизм, символизм.

The features of the genre of essays in the creative legacy of Russian modernists.

Key words: essay, documentalism, authenticity, modernism, symbolism.

В русской литературе рубежа XIX–XX вв. ясно проявились разнонаправленные тенденции развития, многообразие художественных поисков. В это время в